

Facultade de Dirección e Xestión Pública

Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P04M125V11111	Política e ciencia política	1c	6
P04M125V11112	Xestión pública no século XXI: dos paradignas	1c	6
P04M125V11113	Unión Europea: Institucións e políticas	1c	6
P04M125V11114	A dirección de persoas como eixo do cambio nas organizacións públicas	2c	6
P04M125V11115	Ética e transparencia no sector público	1c	6
P04M125V11210	Liderazgo público. Xestión de persoas e equipos de alto rendimento	2c	6
P04M125V11211	Políticas públicas e estado de benestar	2c	6
P04M125V11212	Teoría e técnicas de negociación sociopolítica: xeración de consenso e confianza	2c	6
P04M125V11213	Métodos de investigación na xestión pública	1c	6
P04M125V11214	Traballo Fin de máster	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Política e ciencia política				
Materia	Política e ciencia política			
Código	P04M125V11111			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Mira, Álvaro Xosé Cancela Outeda, Celso			
Profesorado	Cancela Outeda, Celso López Mira, Álvaro Xosé			
Correo-e	almira@uvigo.gal ccancela@uvigo.gal			
Web	http://https://webfdxp.webs.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	Esta materia oríentase a presentar de maneira introductoria unha serie de nocións básicas da Ciencia política que axuden á contextualización e comprensión da administración e a xestión pública.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal
B3	Capacidade de realizar reflexións e análises críticos sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
C4	Coñecer os problemas asociados á práctica política nas democracias actuais
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación	A1
Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo	A2
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos	A3
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades	A4
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida *autodirixido ou autónomo	A5
Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal	B1

Capacidade de realizar reflexións e análises críticas sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e uízos

B3

Coñecer os problemas asociados á práctica política nas democracias actuais	C4
Capacidade de crítica e auto-crítica	D5
Habilidade de aprendizaxe *autodirigido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais	D8

Contidos

Tema	
Tema 1: Ciencia e política	1.1 Conceptos e ideas básicas sobre a política 1.2 Pensar sobre a política 1.2.1 Evolución histórica da reflexión científica sobre a política 1.2.2 Ciencia política empírica e teoría política contemporánea 1.3 Paradigmas e enfoques políticos. 1.4 Debates actuais
Tema 2: Sistema político: institucións, partidos e redes	2.1 Parlamentos e Gobernos en cambio 2.2 A revalorización das institucións no contexto do século XXI 2.3 Descentralización política e globalización 2.4 Partidos e sistemas de partidos na crise do Estado social 2.5 A comunicación política: partidos, medios, política 2.6 Democracia e lexitimidade en contextos de cambio globalizador

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	0	15	15
Presentación	0	5	5
Traballo tutelado	0	90	90
Resolución de problemas de forma autónoma	0	20	20
Actividades introdutorias	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5
Presentación	0	3	3
Debate	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Actividades introdutorias	Resolución de proba relacionada cos contidos do tema

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Lección maxistral	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Presentación	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Traballo tutelado	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Presentación	Elaboración dunha proba ou tarefa relativa a un tema ou noción da materia seleccionado polo alumno/a Tema 1: 30% Tema 2: 30%	60	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3	C4	D5 D8
Resolución de problemas de forma autónoma	Elaboración dunha proba ou exercicio a proposta dos docentes Debate sobre a tarefa seleccionada Tema 1: 20% Tema 2: 20%	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3	C4	D5 D8
Actividades introdutorias	Realización dunha proba ou exercicio sobre o conxunto dos contidos da materia	0	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3	C4	D5 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

A información sobre as actividades avaluativas continua e global estará dispoñible no espazo da materia no campus virtual, baixo a etiqueta **Avaliación** de cada tema. O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda oportunidade) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma. Toda a información da materia estará dispoñible na plataforma Moovi. Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispor dunha FOTOGRAFÍA actualizada do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro. A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma. A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) RCPD no que o tratamento é necesario para o exercicio do poder públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, de 1 de outubro; do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 RD 1791/2010, de 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

Uso Responsable da Intelixencia Artificial (IA) O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se realice de forma ética, responsable e transparente. Para iso, o alumno/a deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, non como substituto do pensamento crítico nin do traballo persoal.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega xa que o responsable último da tarefa ou actividade é, en todo caso, o alumno/a.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo prompts utilizados e respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA 7ª edición.
- Evitar o uso de IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que a utilización indebida da IA poderá ser considerada unha forma de fraude académica ou conduta académica deshonestas, e será tratada conforme á normativa vixente na UVigo en materia disciplinaria. A seguir, inclúese un exemplo de citación de prompts e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase o seguinte criterio: Na lista de referencias: OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do prompt: **Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel** [IA xenerativa]. ChatGPT. <https://chat.openai.com/> No texto: (OpenAI, 2025). Tamén podes incluír o prompt nun apéndice ou nota ao pé se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Barreda, M. et alii, **Análisis de la política. Enfoques y herramientas de la ciencia política**, Huygens, 2016

Álvaro Xosé López Mira, **Sistema político: instituciones, partidos y redes**, 2020

Bibliografía Complementaria

Sodaro, M., **Política y ciencia política**, McGrawHill, 2010

Recomendacións

Outros comentarios

Uso Responsable da Intelixencia Artificial (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se realice de forma ética, responsable e transparente. Para iso, o alumno/a para deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, non como substituto do pensamento crítico nin do traballo persoal.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega xa que o responsable último da tarefa ou actividade é, en todo caso, o alumno/a.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo prompts utilizados e respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA 7ª edición.
- Evitar o uso de IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que a utilización indebida da IA poderá ser considerada unha forma de fraude académica ou conduta académica deshonestas, e será tratada conforme á normativa vixente na UVigo en materia disciplinaria.

A seguir, inclúese un exemplo de citación de prompts e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do prompt: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xenerativa]. ChatGPT. <https://chat.openai.com/>

No texto: (OpenAI, 2025). Tamén podes incluír o prompt nun apéndice ou nota ao pé se é relevante para a comprensión do traballo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión pública no século XXI: dos paradignas**

Materia	Xestión pública no século XXI: dos paradignas			
Código	P04M125V11112			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Varela Álvarez, Enrique José Mahou Lago, Xosé María			
Profesorado	Mahou Lago, Xosé María Varela Álvarez, Enrique José			
Correo-e	evalvarez@uvigo.es xmahou@uvigo.es			
Web	http://https://masterdireccionyliderazgo.webs.uvigo.es/profesorado/			
Descrición xeral	Sen xestión pública non hai democracia e benestar efectivo. E sen un marco democrático apoiado nun sistema institucional ético, aberto, transparente, xusto, solidario, sostible e inclusivo, resulta difícil que os sistemas multinivel e intergubernamentais que se crean a partir dos Estados e os seus diferentes entramados sexan capaces de afrontar os retos complexos planetarios e locais aos que se enfrontan as democracias no século XXI. A xestión pública, en consecuencia, debe ser estudada en chave de pensamento institucional e acción pública, de ética e de acción en rede. A gobernanza en rede é o paradigma que axuda a comprender o contexto e a continxencia duns sistemas institucionais sometidos a crises, epidemias e pandemias de diverso tipo e intensidade exponencial. Pero sen pensamento institucional non hai acción pública, nin innovación, nin excelencia, nin calidade, nin calqueira outro enfoque o axectivo que se lle poida engadir a un "management" público que reclama coñecemento tanto das teorías clásicas como das máis pos-institucionais. Na presente materia orientarase a aprendizaxe crítica das fontes académicas clásicas da xestión pública, así como de aquelas outras máis innovadoras e híbridas do marco da Axenda 2030 e os Obxectivos de Desenvolvemento Sostible. Todas elas deben ser integradas nun marco lóxico que teña como obxectivo axudar ao alumnado a conseguir comprender a complexidade das institucións e organizacións públicas, así como a rede interinstitucional que debe cooperar para conseguir actualizalas democracias e a xestión de políticas e servizos públicos éticos, sostibles e inclusivos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal
B6	Habilidade para deseñar, crear, desenvolver e emprender proxectos innovadores no ámbito da xestión pública e das ciencias sociais en xeral
B7	Capacidade para xerar novas ideas (creatividade) que permita o avance do coñecemento da xestión pública
C7	Coñecer as principais paradigmas e enfoques teóricos tanto clásicos como actuais sobre dirección e xestión pública baixo unha perspectiva interdisciplinar, de forma sistemática e profunda
C9	Proporcionar, no curso dunha investigación, unha perspectiva teórica novidosa para entender e explicar un fenómeno do ámbito da dirección e xestión pública
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal	B1
Habilidade para deseñar, crear, desenvolver e emprender proxectos innovadores no ámbito da xestión pública e das ciencias sociais en xeral	B6
Capacidade para xerar novas ideas (creatividade) que permita o avance do coñecemento da xestión pública	B7
Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación	A1
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades	A4
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo	A5
Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria	D1
Capacidade para comunicarse en lingua galega	D2
Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos	D3
Capacidade de crítica e auto-crítica	D5
Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais	D8
Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar	D6
Coñecer as principais paradigmas e enfoques teóricos tanto clásicos como actuais sobre dirección e xestión pública baixo unha perspectiva interdisciplinar, de forma sistemática e profunda	C7
Proporcionar, no curso dunha investigación, unha perspectiva teórica novidosa para entender e explicar un fenómeno do ámbito da dirección e xestión pública	C9

Contidos

Tema	
1. Introducción á Xestión e Gobernanza Pública	1.1. "Clásicos" da xestión e gobernanza pública: do século XX ao século XXI 1.2. Que supón a xestión e gobernanza pública no século XXI?: Das "3es" do xerencialismo ás "3es" da gobernanza no marco da Axenda 2030
2. Aproximación crítica á Xestión e Gobernanza Pública na terceira década do século XXI	2.1. Crítica á Xestión Pública e límites da Gobernanza Pública para un mundo complexo 2.2. A construción dun modelo de Xestión-Gobernanza Pública: Dos datos ás evidencias científicas para mellorar a toma de decisións nos asuntos públicos 2.3. Como desenvolver un modelo de Gobernanza Pública crítica para mellorar a democracia?

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Traballo tutelado	0	80	80
Resolución de problemas	0	34	34
Foros de discusión	0	10	10
Debate	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas diversos e de actualidade relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
--------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	É un texto elaborado sobre un tema e debe redactarse seguindo unhas normas establecidas.	40	A1 A4 A5	B1 B6 B7	D6	
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	40		B6	C7 C9	D1 D2 D3 D5
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...	20	A4	B7	C7 C9	D1 D3 D5 D6 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

- A información sobre as actividades evaluativas estará dispoñible no espazo da materia no campus virtual, baixo a etiqueta "Avaliación" de cada tema.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda convocatoria) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada* do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poder públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/na estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. *ChatGPT*. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Eloisa del Pino y César Colino, **¿Qué sabemos sobre cómo reformar la administración?: contenidos, capacidad y trayectorias**, Primera, INAP, 2021

Enrique José Varela Álvarez, **La experiencia de la modernización administrativa en Portugal. Algunas lecciones para las instituciones públicas españolas post-Covid-19**, Primera, Documentación Administrativa, 2020

Joan Subirats, **Los dilemas de la gobernanza en un escenario de globalización**, Primera, Universidade de Vigo, 2019

Carles Ramió Matas, **La necesidad de una política institucional más global por un bienestar planetario**, Primera, Universidade de Vigo, 2019

Ramón Bouzas Lorenzo, **Teoría de la organización y gestión pública: interpretaciones, explicaciones y desafíos emergentes**, Primera, Universidade de Vigo, 2019

Enrique José Varela Álvarez y Joaquim Filipe Ferras Estêves de Araújo, **Cooperación Institucional o ¿cómo gestionar redes y partenariados en el ámbito público?**, Primera, Tirant lo Blanch e INAP, 2018

Fernando Jaime y Penélope Vaca Avila, **Las políticas basadas en evidencia como plataformas para la innovación de políticas públicas**, Volumen 2, Estado Abierto, 2017

Carles Ramió Matas, **Teoría de la Organización y Administración Pública**, Primera, Tecnos, 1999

Quim Brugué, Joan Subirats, **Lecturas de gestión pública / [selección de textos, Quim Brugué, Joan Subirats]**, Primera, INAP, 1996

Xabier Ballart y Carles Ramió, **Teoría de la Organización (Volumen I)**, Primera, Ministerio para las Administraciones Públicas, 1993

Peter Aucoin, **Teoría de la Organización y Administración Pública**, Primera, Ministerio para las Administraciones Públicas, 1993

Bibliografía Complementaria

Víctor Lapuente y Kohei Suzuki, **Politicization, Bureaucratic Legalism, and Innovative Attitudes in the Public Sector**, Volumen 80, Public Administration Review, 2020

Enrique José Varela Álvarez, **Innovación en la selección de personal: nuevos marcos "post-institucionales" para captar y retener el talento en las grandes ciudades españolas**, Primera, Wolters Kluwer, 2019

Quim Brugué y Ricard Gomà, **NUEVAS FORMAS DE GOBERNAR: LÍMITES Y OPORTUNIDADES**, Primera, CIDOB, 2009

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Métodos de investigación na xestión pública/P04M125V11213

Traballo Fin de máster/P04M125V11214

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Ética e transparencia no sector público/P04M125V11115
Unión Europea: Institucións e políticas/P04M125V11113

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Política e ciencia política/P04M125V11111
Políticas públicas e estado de benestar/P04M125V11211

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Unión Europea: Institucións e políticas				
Materia	Unión Europea: Institucións e políticas			
Código	P04M125V11113			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly #FrançaisAmical Castelán			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Viso, Mónica			
Profesorado	Cordal Rodríguez, Constantino López Viso, Mónica			
Correo-e	mviso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliografías para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés. Materia do programa Français amical . Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliografías para o seguimento da materia na(s) lingua(s) estranxeira(s), b) atender as titorías na(s) lingua(s) estranxeira(s), c) probas e avaliacións en lingua estranxeira.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B3	Capacidade de realizar reflexións e análises críticos sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
C6	Coñecer o funcionamento da UE e as súas principais políticas
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Describir e avaliar a organización e o funcionamento institucional da Unión Europea e as súas políticas e valorar o impacto das políticas e decisións europeas a nivel nacional, pero nun contexto internacional	A1	C6	D10	
	A6	C14	D1	
	A5		D2	
			D3	
			D5	
Identificar a configuración e evolución da Unión Europea, a súa estrutura institucional e as súas políticas, así como as relacións que mantén con outros actores internacionais.			D8	
	A1	B3	C6	D10
	A6		C14	D1
	A5			D3
				D5
				D8

Contidos

Tema

Tema 1. 1. O proceso da construción europea: orixe e evolución.	1.1.1. Introducción á Unión Europea 1.1.2. Xénese da idea europea. 1.1.3. Etapas da construción europea
Tema 1. 2. O sistema institucional da Unión Europea.	1.2.1. Nocións básicas do sistema político e xurídico da Unión Europea 1.2.2. As principais institucións: Comisión Europea, Parlamento Europeo, Consello da Unión, Consello Europeo. 1.2.3. Outras institucións, organismos e axencias especializadas
Tema 2. 1. Políticas da Unión Europea I.	2.1.1. As Políticas Públicas da UE. 2.1.2. A Política Agraria Común. 2.1.3. A Política Pesqueira Común. 2.1.4. A Política Rexional e de Cohesión Territorial. 2.1.5. A Política Social e de Emprego.
Tema 2. 2. Políticas da Unión Europea II.	2.2.1 A Política Monetaria. 2.2.2 A Política Ambiental. 2.2.3 A Política Exterior e de Seguridade Común. 2.2.4. A Política de cooperación e axuda ao desenvolvemento. 2.2.5. Outras políticas da UE.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	0	6	6
Traballo tutelado	0	80	80
Resolución de problemas	0	34	34
Foros de discusión	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	10	10
Traballo	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas diversos e de actualidade relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Resolución das dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Resolución de problemas	Resolución das dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	As e os estudantes realizarán unha actividade final do tema 1, apartado 1. A actividade estará dirixida e supervisada polo equipo docente responsable e toda a información relativa á mesma mesma poderá consultarse na plataforma virtual de docencia	25	A1 A5	B3	C6	D3 D5 D8

Resolución de problemas e/ou exercicios	As e os estudantes realizarán unha actividade final do tema 1, apartado 2. A actividade estará dirixida e supervisada polo equipo docente responsable e toda a información relativa á mesma mesma poderá consultarse na plataforma virtual de docencia.	35	A1 A5	B3	C6	D3 D5 D8
Traballo	Proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe un ensaio ou traballo sobre a segunda parte da materia (tema 2).	40	A1 A5	B3	C6	D1 D2 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

- O alumnado poderá elixir ser avaliado mediante o sistema de avaliación continua (AC), ou alternativamente optar por unha proba de Avaliación Global (AG). A avaliación por defecto é a AC. A elección de AG supón a renuncia ao dereito de seguir avaliándose mediante as actividades de AC que resten e á cualificación obtida ata ese momento en calquera das probas que xa tiveron lugar.
- Na AC ningunha das probas ou actividades poderán supoñer por si mesmas máis do 40% da cualificación final da materia, agás na segunda oportunidade, que poderá ser superior. No caso de establecer unha cualificación mínima para as actividades avaliáveis, deberá indicarse. A información sobre as actividades avaliativas está dispoñible no espazo da materia no campus virtual.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda convocatoria) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Asemade, en relación coa Intelixencia Artificial, recoméndase facer unha referencia dos usos éticos e responsables da mesma, así como a utilización do modelo APA para citar prompts. Como referencia, xúntase enlace do documento elaborado pola CRUE: https://www.crue.org/wpcontent/uploads/2024/03/Crue-Digitalizacion_IA-Generativa.pdf
- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poder públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cancela, Celso, **Instituciones y políticas de la Unión Europea: Aproximación a las políticas públicas de la UE**, Universidade de Vigo, 2021

Cordal, C.; Pardellas, X.; y, Cancela, C., **Política e Economía da Unión Europea**, Uniiversidade de Vigo, 2017

López Castillo, Antonio (Dtor.), **Instituciones y Derecho de la Unión Europea. Volumen I**, tirant lo blanch, 2020

Mangas, A. y Liñán, D., **Instituciones y derecho de la Unión Europea**, Tecnos, 2020

Bibliografía Complementaria

Brugmans, Henri, **La idea europea, 1920-1970**, Moneda y Crédito, 1920

Calvo Hornero, A., **Fundamentos de la Unión Europea**, Ramón Areces, 2019

Coman, Ramona; Amandine Crespy, Vivien A. Schmidt, **Governance and Politics in the Post-Crisis European Union.**, Cambridge University Press, 2020

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**A dirección de persoas como eixo do cambio nas organizacións públicas**

Materia	A dirección de persoas como eixo do cambio nas organizacións públicas			
Código	P04M125V11114			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Varela Álvarez, Enrique José			
Profesorado	Cuenca Cervera, José Javier Varela Álvarez, Enrique José			
Correo-e	evalvarez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os obxectivos desta materia son: *Coñecer mellor a organización e estrutura dos recursos humanos nas administracións públicas de España. *Entender a diferenza e alcance da dirección de persoal *versus a dirección de persoas. *Analizar as estratexias de motivación dos empregados públicos que deben exercer os directivos. *Estudar as organizacións como sistemas de poder, organización informal e o conflito. O directivo debe tamén liderar a organización informal (a real), xestionar o conflito e entender e canalizar a cultura organizativa.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades			
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal			
C13	Coñecer o papel fundamental que desempeñan as persoas dentro dunha organización como suxeitos de coñecemento para alcanzar a súa excelencia			
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria			
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega			
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos			
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica			
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar			
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Debater os principais enfoques teóricos sobre o papel desempeñado polos recursos humanos dentro das organizacións públicas.	A5	B1	C13	
Desenvolver unha investigación orixinal e análise crítica de forma autónoma e interdisciplinar no campo das ciencias sociais.		B1	C13	D1 D2 D3 D5 D6 D8
Comunicar os resultados dunha investigación sobre recursos humanos no ámbito da dirección e xestión pública.	A4	B1		D5 D6 D8

Contidos	
Tema	
Tema 1. Dirección de persoal e de persoas	1.1. A organización dos empregados públicos. 1.2. Xestión de persoal versus xestión de persoas. 1.3. Motivación dos empregados públicos. 1.4. Os problemas da dirección pública en España.
Tema 2. Poder e conflito. A organización informal	2.1. As Organizacións como Sistemas Políticos: Conceptos Básicos. 2.2. Redes de Poder nas Organizacións Públicas. 2.3. Algúns Conflitos Usuais nas Organizacións Públicas. 2.4. Un Efecto da Perspectiva de Poder e Conflito: A Organización Informal. 2.5. Experiencias e casos.
Tema 3. Pancas de cambio de moderna dirección de persoas nas organizacións públicas	3.1. Enfoques e concepto de cultura organizativa. 3.2. Características e elementos da cultura organizativa. 3.3. Cultura organizativa e cambio. 3.4. Experiencias e casos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Resolución de problemas	0	52	52
Foros de discusión	0	20	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	52	52
Debate	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nunha contorna virtual no que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Foros de discusión	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Probos	Descrición

Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Debate	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Avaliación							
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/*as polo profesor.	40	A5	B1	C13	D2	D5
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral.	20	A4	B1	C13	D1	D2
						D3	D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- A información sobre as actividades evaluativas continua e global estará dispoñible no espazo da materia no campus virtual, baixo a etiqueta "Avaliación" de cada tema.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda oportunidade) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Toda a información da materia estará dispoñible na plataforma Moovi. <https://moovi.uvigo.gal>
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poderes públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/na estudante.

- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. *ChatGPT*. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

RAMÍO, C., **Teoría de la Organización y Administración Pública**, Tecnos, 2010

VILLORIA, M. DEL PINO, E., **Manual de Gestión de Recursos Humanos en las Administraciones Públicas**, Tecnos, 1997

Bibliografía Complementaria

MILKOVICH, G.T., BOUDREAU, J.W., **Dirección y Administración de Recursos Humanos. Un enfoque de Estrategia**, Addison-Wesley Iberoamericana, 1994

SISTERNAS, X., **Gestió de Recursos Humans per a uns Ajuntaments Eficaces**, Diputació de Barcelona, 1998

SPECTOR, B., BEER, M., **Gestión de Recursos Humanos**, Ministerio de Trabajo, 1985

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e transparencia no sector público				
Materia	Ética e transparencia no sector público			
Código	P04M125V11115			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Viso, Mónica López Mira, Álvaro Xosé			
Profesorado	Cruz Rubio, César Nicandro López Mira, Álvaro Xosé López Viso, Mónica			
Correo-e	almira@uvigo.gal mviso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia do programa English Friendly. Os/as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B6	Habilidade para deseñar, crear, desenvolver e emprender proxectos innovadores no ámbito da xestión pública e das ciencias sociais en xeral
B8	Capacidade para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidas relacionados coa xestión pública
C3	Coñecer os fundamentos da ética e da transparencia nas institucións públicas
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D9	Compromiso pola calidade, o rigor, a responsabilidade e a honestidade no desenvolvemento do traballo así como nos seus resultados

Resultados previstos na materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Debater sobre os fundamentos da ética e transparencia nas institucións públicas.		C3	D1
Formular proxectos innovadores e multidisciplinares sobre ética e transparencia no ámbito da xestión pública.	A2	B6	D2 D3 D9
Valorar o compromiso pola responsabilidade e honestidade no desenvolvemento do traballo público.	A5	B8	D9

Contidos
Tema

Tema 1. Ética: teorías xerais e aplicación ao sector público.	1.1 A ética: que é, por que é necesaria, que teorías poderían axudarnos a dar consistencia ás nosas decisións 1.2 Ética e dereito 1.3 A ética pública. Superar o relativismo sen caer no fundamentalismo. 1.4 As tres grandes teorías éticas de Occidente: deontoloxía, utilitarismo e teoría da virtude 1.5 A ética dos servidores públicos. A ética administrativa. 1.6 Unha ética internalizada, un compromiso co ben común 1.7 A ética administrativa como ética postconvencional 1.8 Principios, valores, normas, custo-beneficio. 1.9 Integridade e zonas grises
Tema 2. A corrupción: concepto, medición, causas, efectos, combate.	2.1 Introducción: ¿De que falamos cando falamos de corrupción? 2.2 Medindo a corrupción. Límites e posibilidades. 2.3 Causas e consecuencias da corrupción. 2.4. Algunhas ideas sobre como previr e loitar contra a corrupción.
Tema 3. A política de integridade no sector público	3.1 Introducción 3.2. A integridade, as súas violacións, as políticas de integridade no servizo público 3.3 Os sistemas nacionais de integridade 3.4 O Goberno aberto e a transparencia 3.5 Os marcos organizativos de integridade 3.6 Os compoñentes de integridade do IV plan de goberno aberto. 3.7 As reformas impulsadas polos fondos next generation EU

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	0	6	6
Resolución de problemas	0	80	80
Foros de discusión	0	44	44
Debate	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas diversos e de actualidade relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral.	40	A5	B6	D2	D9
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecidas polo profesor.	30	A2	B8	C3	D1 D3

Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecidas polo profesor.	30	A2	B8	C3	D1 D3
---	---	----	----	----	----	----------

Outros comentarios sobre a Avaliación

- O alumnado poderá elixir ser avaliado mediante o sistema de avaliación continua (AC), ou alternativamente optar por unha proba de Avaliación Global (AG). A avaliación por defecto é a AC. A elección de AG supón a renuncia ao dereito de seguir avaliándose mediante as actividades de AC que resten e á cualificación obtida ata ese momento en calquera das probas que xa tiveron lugar.
- Na AC ningunha das probas ou actividades poderán supoñer por si mesmas máis do 40% da cualificación final da materia, agás na segunda oportunidade, que poderá ser superior. No caso de establecer unha cualificación mínima para as actividades avaliadas, deberá indicarse. A información sobre as actividades avaliativas está dispoñible no espazo da materia no campus virtual.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda convocatoria) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Asemade, en relación coa Intelixencia Artificial, recoméndase facer unha referencia dos usos éticos e responsables da mesma, así como a utilización do modelo APA para citar prompts. Como referencia, xúntase enlace do documento elaborado pola CRUE: https://www.crue.org/wpcontent/uploads/2024/03/Crue-Digitalizacion_IA-Generativa.pdf
- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada* do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poderes públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/a estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido

xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. *ChatGPT*. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Blackburn, Simon, **Being Good. A Short Introduction to Ethics**, University Press, 2001

Villoria, M. e Izquierdo, A., **Ética pública y buen gobierno**, Tecnos, 2020

Villoria, M., **Combatir la corrupción**, Gedisa, 2019

Ana de Miguel, **Ética para Celia. Contra la doble verdad**, Ediciones B., 2021

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Liderazgo público. Xestión de persoas e equipos de alto rendimento**

Materia	Liderazgo público. Xestión de persoas e equipos de alto rendimento			
Código	P04M125V11210			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Viso, Mónica			
Profesorado	Coelho , Fernando López Viso, Mónica			
Correo-e	mviso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código			
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación		
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades		
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo		
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal		
C8	Coñecer as teorías actuais sobre liderado, fundamentalmente público		
C11	Xestionar e dirixir equipos de persoas seguindo os instrumentos proporcionados pola literatura especializada		
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria		
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega		
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos		
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica		
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar		

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Enunciar as teorías actuais sobre liderado, fundamentalmente público.	A1	C8	D1 D3
Xestionar e dirixir equipos de persoas seguindo os instrumentos proporcionados pola literatura especializada.	A4	C11	D2
Organizar de forma autónoma unha investigación interdisciplinar así como presentar unha análise crítica no campo das ciencias sociais e expor os seus resultados.	A5	B1	D5 D6

Contidos

Tema			
Tema 1. Liderado público directivo: enfoques, elementos e comportamentos	1.1. Enfoques sobre o estudo do liderado 1.2. Elementos para a análise do liderado público 1.3. O comportamento dos líderes 1.4. Liderado e estrutura de oportunidades		

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	0	6	6
Resolución de problemas	0	104	104
Debate	0	20	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente.	40	A4 A5	C11	D5 D6	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	30	A1	B1	C8	D1 D2 D3
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	30	A1	B1	C8	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

- O alumnado poderá elixir ser avaliado mediante o sistema de avaliación continua (AC), ou alternativamente optar por unha proba de Avaliación Global (AG). A avaliación por defecto é a AC. A elección de AG supón a renuncia ao dereito de seguir avaliándose mediante as actividades de AC que resten e á cualificación obtida ata ese momento en calquera das probas que xa tiveron lugar.
- Na AC ningunha das probas ou actividades poderán supoñer por si mesmas máis do 40% da cualificación final da materia, agás na segunda oportunidade, que poderá ser superior. No caso de establecer unha cualificación mínima para as actividades avaliadas, deberá indicarse. A información sobre as actividades avaliativas está dispoñible no espazo da materia no campus virtual.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda convocatoria) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Asemade, en relación coa Intelixencia Artificial, recoméndase facer unha referencia dos usos éticos e responsables da mesma, así como a utilización do modelo APA para citar prompts. Como referencia, xúntase enlace do documento elaborado pola CRUE: https://www.crue.org/wpcontent/uploads/2024/03/Crue-Digitalizacion_IA-Generativa.pdf

- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada* do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poderes públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/a estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. ChatGPT. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

HEIFETZ, R. A., **Liderazgo sin fáciles respuestas: propuestas para un nuevo diálogo social en tiempos difíciles**, Paidós, 1997

NATERA, A., **El liderazgo político en la sociedad democrática**, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2001

NATERA, A. y VANACLOCHA, F. J., dirs, **Los liderazgos en el mercado político y la gestión pública**, Ed. del BOE, 2005

BALLENATO, G., **Trabajo en Equipo. Dinámica y Participación en los Grupos.**, Pirámide, 2005

PAYERAS, J. y RONCO, E., **El Directivo, el Cambio y los Equipos de Alto Rendimiento**, Pearson Educación, 2002

ROBBINS, S. P., **Comportamiento Organizacional.**, Prentice‐Hall, 2009

Bibliografía Complementaria

MORGAN, G., **Imágenes de la Organización.**, Ariel, 1990

MOORE, M. H., **Dirección estratégica y creación de valor en el sector público.**, Paidós, 1998

NORTHOUSE, P.G., **Leadership. Theory and Practices.**, Sage, 2013

BARZELAY, M., **Atravesando la burocracia: una nueva perspectiva de la administración pública.**, Fondo de Cultura Económica, 1998

DRISKILL, G.W., **Organizational Culture in Action: A Cultural Analysis Workbook.**, Routledge, 2018

LONGO, F., **Mérito y Flexibilidad: la gestión de las personas en las organizaciones del sector público.**, Paidós, 2004

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Políticas públicas e estado de benestar				
Materia	Políticas públicas e estado de benestar			
Código	P04M125V11211			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Mira, Álvaro Xosé			
Profesorado	Blanco Fillola, Ismael López Mira, Álvaro Xosé			
Correo-e	almira@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	Esta é unha materia especialmente interesante nas circunstancias actuais, nas que se intensificou o debate sobre que curso debe seguir a acción pública para dar resposta aos retos expostos pola crise.			
	A materia permitiranos pór de relevo a importancia de distintos aspectos que afectan á elaboración das políticas: a selección dos problemas que formarán parte da axenda das autoridades públicas e a maneira en que eses problemas son definidos; a formulación de alternativas para resolvelos, a toma de decisións públicas; e a implementación das políticas. Todo iso baixo a paradigma do Estado de Benestar.			
	Ao longo da materia introduciremos un bo número de conceptos teóricos, polo que necesitamos a súa complicitade no estudo puntual das lecturas que propomos. Con todo, non é menos importante o que vostedes teñan tamén a oportunidade de aplicar os conceptos á análise da realidade que lles rodea. Por iso, ademais dalgúns traballos empíricos que terán que ler e analizar, tamén propomos a realización dalgúns sinxelos exercicios que nos axudarán nesta tarefa de aprendizaxe e animarán as nosas discusións.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal
B6	Habilidade para deseñar, crear, desenvolver e emprender proxectos innovadores no ámbito da xestión pública e das ciencias sociais en xeral
B7	Capacidade para xerar novas ideas (creatividade) que permita o avance do coñecemento da xestión pública
B8	Capacidade para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos relacionados coa xestión pública
C10	Coñecer os compoñentes e lóxica interna de cada unha das fases das políticas públicas, de forma exhaustiva
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Demostrar coñecemento sobre a análise das políticas públicas e a súa relación co Estado de Benestar.	A3 A4 A5	B1 B6 B7 B8	C10
Identificar, describir e resolver problemas no ámbito político.		B6 B7 B8	D1 D2 D3 D5 D6 D8
Organizar unha investigación autónoma, interdisciplinar e creativa, así como unha análise crítica no campo das ciencias sociais e expor os seus resultados.		B1 B6 B7 B8	D5 D6 D8

Contidos

Tema	
Tema 1. Estado de Benestar	1.1. Definición e evolución do Estado de Benestar 1.2. Tipoloxía
Tema 2. O ciclo das políticas públicas	2.1. Definición do problema 2.2. Busca de alternativas. Toma de decisión 2.3. Implementación
Tema 3. A avaliación	3.1. Definicións e carácter cíclico da avaliación 3.2. Tipos de avaliación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Resolución de problemas	0	54	54
Foros de discusión	0	10	10
Debate	0	30	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	25	25
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	25	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *ejercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou *algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nunha contorna virtual no que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Foros de discusión	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Probos	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Debate	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Avaliación							
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral.	30	A3 A4 A5	B1 B6 B7 B8	C10	D5 D6 D8	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	35	A3 A4 A5	B1 B6 B7 B8	C10	D1 D2 D3 D5 D8	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	35	A3 A4 A5	B1 B6 B7 B8	C10	D1 D2 D3 D5 D8	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- A información sobre as actividades evaluativas continua e global estará dispoñible no espazo da materia no campus virtual, baixo a etiqueta "Avaliación" de cada tema.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda oportunidade) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Toda a información da materia estará dispoñible na plataforma Moovi. <https://moovi.uvigo.gal>
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada* do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poderes públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/na estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. *ChatGPT*. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Aguilar Villanueva, L. F., **Problemas públicos y agenda del gobierno**, Porrúa Grupo Editorial, 1996

Baumgartner, Frank R., **Political Agendas**. In Niel J. Smelser and Paul B. Baltes, eds. **International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences: Political Science**, Elsevier Science and Oxford: Pergamon, 2001

Carrillo, E., L. Nuño y M. Tamayo, **La formación de la agenda pública**, CEPC, 2013

Hoogwood, B., Gunn, L., **Policy Analysis for de Real World**, Oxford University Press, 1984

Howlett, M., M., M. Ramesh y A. Perl, **Studying Public Policy. Policy Cycles & Policy Subsystems**, Oxford University Press, 2009

Meny, Y., Thoeing, J.C., **Las políticas públicas**, Ariel, 1992

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Teoría e técnicas de negociación sociopolítica: xeración de consenso e confianza**

Materia	Teoría e técnicas de negociación sociopolítica: xeración de consenso e confianza			
Código	P04M125V11212			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Briones Gamarra, Óscar			
Profesorado	Briones Gamarra, Óscar Ferri Dura, Jaime Román Marugán, Paloma			
Correo-e	oscarbriones@uvigo.es			
Web	http://http://moovi.uvigo.gal			
Descrición xeral	Esta materia pretende introducir ao alumnado nos elementos principais dunha negociación, así como nos distintos roles, estratexias e tácticas que son de importancia no proceso negociador.			

O conflito é un elemento inherente a calquera organización pública ou privada, polo que a competencia negociadora parécenos especialmente adecuada para completar un bo perfil directivo. O persoal directivo debe obrigatoriamente posuír e mellorar unhas potentes capacidades para a negociación, dado que, para conseguir os obxectivos, sexan estes calquera que sexan, verase obrigado a negociar.

Forma parte dun liderado consolidado o saber xestionar conflitos e non pretender esquivalos, pois esta é unha estratexia errónea que levase importantes deterioracións organizativas que debemos evitar. Á súa vez é necesario entender que hai unha certa "sistemática da negociación" afastada á súa conceptualización como "arte" e que se presenta como formación imprescindible para todo persoal directivo público.

Existe, en definitiva, unha teoría, técnicas e en suma unha auténtica disciplina sobre como negociar mellor. É evidente, que, ademais da teoría, hai compoñentes personalísimos (persuasión, asertividade, intelixencia emocional, factores físicos, etc) que potenciarán máis a unhas persoas negociadoras que a outras, pero desde logo, si a negociación aséntase sobre unhas sólidas bases teóricas e prácticas, o contacto con situacións reais será moito máis frutífero.

Especial relevancia adquiriron no últimos tempos os roles de terceiros, árbitros ou mediadores, como figuras de enorme especialización especialmente adecuadas para contornas de conflito intenso ou para cando se pecharon as canles de comunicación entre os negociadores.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal
B6	Habilidade para deseñar, crear, desenvolver e emprender proxectos innovadores no ámbito da xestión pública e das ciencias sociais en xeral
B7	Capacidade para xerar novas ideas (creatividade) que permita o avance do coñecemento da xestión pública
C12	Coñecer as fontes teóricas e estratexias de negociación como medio para alcanzar acordos
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ao terminar a materia, o/a estudante será capaz de:	A4	B1	C12	D1
	A5	B6		D2
· Ordenar as ideas principais sobre a disciplina da negociación e a mediación, desenvolvendo convenientemente as distintas estratexias e tácticas que irá deas- cubrindo ao longo dos contidos dispostos na materia.		B7		D3
· Identificar as estratexias utilizadas pola contraparte, interpretando correctamente os distintos momentos en que se desenvolve unha negociación e operando de forma solvente no debate e a argumentación, para defender así as posicións propias e descubrir as debilidades da parte opoñente.				D5
				D6
				D8

Contidos

Tema	
Tema / Módulo 1 A negociación como proceso	1.1. Definición e natureza da negociación 1.2. Condicións indispensables, ferramentas e obxectivos 1.3. Tipos de relacións no proceso negociador 1.4. Fases da negociación
Tema / Módulo 2 Roles, técnicas e tácticas da negociación	2.1. Definicións: Plan estratéxico e táctica 2.2. Preparación da negociación 2.3. Técnicas do Plan estratéxico 2.4. Comunicación entre negociadores Xestión do conflito 2.5. A xestión táctica 2.6. Estratexias para un acordo mellor
Tema / Módulo 3 A mediación	3.1. A Mediación, como forma alternativa de resolución de conflitos. Definición e natureza 3.2. O perfil de xerente/a mediador/a: perfil e funcións

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Debate	23	0	23
Foros de discusión	25	0	25
Estudo de casos	50	0	50
Exame de preguntas obxectivas	46	0	46

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Ao longo do curso expóranse polo menos dúas clases síncronas que á súa vez serán gravadas para aquel alumnado que non poida asistir en directo. Valorarase a asistencia a clase participando nos debates e actividades propostas en directo
Debate	O foro de discusión, especialmente na parte de mediación, terá unha presenza central no bo desenvolvemento e aprendizaxe da materia
Foros de discusión	O foro de discusión, especialmente na parte de mediación, terá unha presenza central no bo desenvolvemento e aprendizaxe da materia
Estudo de casos	Metodoloxía de importante presenza na lóxica da materia. Con ela preténdese a aplicación práctica dos coñecementos teóricos adquiridos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través de TIC de maneira autónoma.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Debate	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Estudo de casos	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Foros de discusión	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	

Avaliación							
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Debate	Valorarase a medida, a comprensión da materia, o dominio dos materiais nas intervencións, a lóxica aplicada, a aplicación práctica dos coñecementos teóricos adquiridos.	12	A4 A5	B1 B6 B7	C12	D1 D2 D3 D5 D6 D8	
Foros de discusión	Valorarase a medida, a comprensión da materia, o dominio dos materiais nas intervencións, a lóxica aplicada, a aplicación práctica dos coñecementos teóricos adquiridos.	18	A4 A5	B1 B6 B7	C12	D1 D2 D3 D5 D6	
Estudo de casos	O razoamento, o dominio de materiais, o caso escollido e a súa solución así como a presentación, serán criterios a ter en conta.	30	A5	B6	C12	D5 D6 D8	
Exame de preguntas obxectivas	Probas que avalían o coñecemento que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos/as seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. As preguntas poderán ser sobre a teoría ou sobre un caso concreto exposto no exame.	40					

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será preferentemente continua, o estudantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- A información sobre as actividades evaluativas continua e global estará dispoñible no espazo da materia no campus virtual, baixo a etiqueta [Avaliación] de cada tema.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda oportunidade) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Toda a información da materia estará dispoñible na plataforma Moovi. <https://moovi.uvigo.gal>
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada* do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

(*) A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poderes públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudiantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/na estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. ChatGPT. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Andrew Floyer, Acland, **La mediación**, Paidós, 1990

Avruch, H, **Conflict resolution**, HENRY HOLT, 1996

Bazerman, M. y Neale, M., **La negociación racional en un mundo irracional**, 3, Paidós, 1997

Munduate, L y Medina F.J., **Gestión del conflicto: negociación y mediación**, Pirámide, 2011

Munduate, L y Martínez, J, **Conflicto y negociación**, 2, Pirámide, 2004

Schelling, T., **La estrategia del conflicto**, Tecnos, 1964

Thompson, L., **The mind and heart of the negotiator**, Prentice Hall, 2001

Bibliografía Complementaria

Boulding, K., **Conflict and Defense**, Harper & Row,

Roger Fisher y William Ury, **Si, de acuerdo**, ISBN 958-04-0383-X, 5, EDITORIAL NORMA, 1991

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Métodos de investigación na xestión pública				
Materia	Métodos de investigación na xestión pública			
Código	P04M125V11213			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Estatística e investigación operativa Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Mahou Lago, Xosé María			
Profesorado	Álvarez Ballesteros, Marta Castro Rey, Héctor Carlos Mahou Lago, Xosé María Varela Álvarez, Enrique José Vidal Puga, Juan José			
Correo-e	xmahou@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia abordaremos a metodoloxía de investigación empírica no ámbito da dirección e xestión pública, incidindo na formulación do problema, nas principais técnicas de recollida de datos (cualitativas e cuantitativas), nos fundamentos da procura e xestión de información, así como na elaboración e defensa dos resultados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B2	Capacidade de analizar, sintetizar e integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos con información limitada
B3	Capacidade de realizar reflexións e análises críticos sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B4	Habilidade para recuperar e analizar información de diversas fontes
B5	Habilidade de aplicar coñecementos adquiridos nun traballo concreto ou nun proceso de investigación
B8	Capacidade para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos relacionados coa xestión pública
C1	Coñecer e aplicar a metodoloxía e deseño de investigación empírica nas ciencias sociais, así como as súas principais técnicas cualitativas e cuantitativas
C2	Entender os fundamentos da xestión de información e documentación para o desenvolvemento, elaboración e defensa dunha investigación no ámbito das ciencias sociais
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D4	Capacidade de argumentar e defender ideas en base a criterios científicos
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar
D7	Capacidade para comunicarse con expertos do mesmo campo e doutros campos afíns, así como con públicos non especializados
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais
D9	Compromiso pola calidade, o rigor, a responsabilidade e a honestidade no desenvolvemento do traballo así como nos seus resultados

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Desenvolver unha investigación empírica e interdisciplinar a partir de métodos cualitativos e cuantitativos aplicando e integrando coñecementos.	A2 A3 A5	B2 B3 B4 B5 B8	C1 C2	
Recompilar información e documentación necesaria nun proceso de investigación.	A2 A3 A5	B2 B3 B4 B5 B8	C1 C2	D2 D4 D6 D7 D8
Valorar a calidade, rigor, responsabilidade e honestidade traballando en equipo.				D1 D3 D4 D5 D6 D7 D9
Formular e defender argumentos de forma crítica.				D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9

Contidos

Tema	
Tema 1. Deseño de investigación en Ciencias Sociais.	1.1. Formulación do problema de investigación 1.2. Principais métodos de investigación político-administrativa: estudo de caso e método comparado
Tema 2. Acceso e xestión de información	2.1. Fontes e recursos de información en Ciencias Sociais. 2.2. A procura bibliográfica e xestión da información
Tema 3. Análise cuantitativa dos datos	3.1. Mostraxe e uso de follas de cálculo 3.2. Contraste da hipótese
Tema 4. Divulgación dos resultados da investigación	4.1. Estrutura básica dos traballos de investigación 4.2. Presentación e defensa de resultados

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Presentación	0	20	20
Obradoiro	0	20	20
Traballo tutelado	0	40	40
Resolución de problemas de forma autónoma	0	34	34
Foros de discusión	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	5	5
Proxecto	0	5	5
Presentación	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas diversos e de actualidade relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Traballo tutelado	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Obradoiro	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Presentación	Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas e/ou exercicios	Simulación dun proceso de investigación a partir da lectura dun caso.	30	A2	B2	C1	D1
			A3	B3	C2	D2
			A5	B4		D3
				B5		D4
				B8		D5
						D6
						D7
						D8
						D9
Resolución de problemas e/ou exercicios	Simulación dun proceso de investigación a partir da lectura dun caso.	30	A2	B2	C1	D1
			A3	B3	C2	D2
			A5	B4		D3
				B5		D4
				B8		D5
						D6
						D7
						D8
						D9

Proxecto	Unha vez revisado o proceso de investigación polo profesorado, o alumnado entregará un informe final tendo en conta as suxestións de cambio.	20	A2 A3 A5	B2 B3 B4 B5 B8	C1 C2	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9
Presentación	Presentación dos resultados da investigación	20				D4 D5 D7 D9

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será preferentemente continua, o estudiantado que renuncie á avaliación continua poderá optar pola avaliación global. Deberá comunicalo ao docente no prazo establecido.

- Para superar a materia, os/as estudantes deberán aprobar cada proba evaluativa por separado, cun mínimo de cinco para poder sumar as notas obtidas en cada parte para determinar o resultado final.
- A información sobre as actividades evaluativas continua e global estará dispoñible no espazo da materia no campus virtual, baixo a etiqueta "Avaliación" de cada tema.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria (segunda oportunidade) a partir da adaptación que destas actividades realice o docente e cuxo contido será colgado da plataforma.
- Toda a información da materia estará dispoñible na plataforma Moovi. <https://moovi.uvigo.gal>
- Será requisito necesario para o desenvolvemento da materia que o profesorado da mesma poida dispoñer dunha FOTOGRAFÍA actualizada* do alumnado que deberán subir á plataforma a comezos de curso, e sempre antes do día 30 de setembro.

A única finalidade do tratamento deste dato é que o profesorado da materia poida verificar a identidade do alumnado matriculado na mesma.

A base de lexitimación para o tratamento deste dato realízase en aplicación do disposto no artigo 6.1e) do RXPd no que o tratamento é necesario para o exercicio dos poderes públicos conferidos ao responsable do tratamento baseados no artigo 9 da Lei 39/2015, do 1 de outubro do procedemento administrativo común das administracións públicas e no artigo 25.7 do RD 1791/2010, do 30 de decembro, polo que se aproba o Estatuto do Estudiante Universitario. O acceso á imaxe e aos datos persoais do alumnado só é permitido ao profesorado de cada materia para a realización das actividades académicas indicadas nesta guía docente e non serán utilizados nin divulgados para ningunha outra finalidade, debendo gardar o correspondente deber de confidencialidade dos mesmos.

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudiantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/na estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonestas, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. *ChatGPT*. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Hernández Sampieri R.; Fernández Collado C.; Baptista Lucio P., **Fundamentos de Metodología de la Investigación**, McGraw-Hill, 2007

King, G; Keohane, R; Verba, S., **El diseño de la investigación social**, Alianza Editorial, 2000

Bibliografía Complementaria

Bogado D.S.; Bernardi E.A., **Manual de OpenOffice Calc**, GuGler, 2006

Carrizo Sainero, G., **La información en ciencias sociales**, Trea, 2000

Cordón García, J. A., **Las nuevas fuentes de información: Información y búsqueda documental en el contexto de la web 2.0.**, Pirámide, 2010

Cordón García, J. A., López Lucas, J., y Vaquero Pulido, J. R., **Manual de búsqueda documental y práctica bibliográfica**, Pirámide, 1999

Flyvbjerg, B., **Cinco malentendidos acerca de la investigación mediante los estudios de caso**, REIS, 2004

Lohr S.L., **Muestreo: Diseño y análisis**, Thomson, 2000

Maldonado Martínez, Á., y Rodríguez Yunta, L., **La información especializada en Internet directorio de recursos de interés académico y profesional (2ª ed. corr. y aum.)**, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 2006

Smolka, I.; Cueto, C., **Objeto y método de la política comparada**, Universidad de Granada, 2012

Sorado, M., **Política y Ciencia política. Una introducción**, McGraw-Hill, 2010

Torres Ramírez, Isabel de (coord.), **Las fuentes de información: Estudios teórico-prácticos**, Editorial Síntesis, 1999

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo Fin de máster				
Materia	Traballo Fin de máster			
Código	P04M125V11214			
Titulación	Máster Universitario en Dirección pública e liderado institucional			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Mahou Lago, Xosé María			
Profesorado	Mahou Lago, Xosé María			
Correo-e	xmahou@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O TFM é a realización, por parte do alumnado, dunha memoria ou estudo sobre un tema de traballo ou investigación que lle será asignado e no que desenvolverá e aplicará coñecementos, capacidades e competencias adquiridos no Máster.			
	Ademais do seu contexto ordinario, o TFM poderá desenvolverse no marco dun programa de mobilidade, dun convenio de intercambio con outra universidade ou dun convenio de colaboración con outra entidade.			
	O TFM é un traballo protexido pola Lei de Propiedade Intelectual. En consecuencia, a titularidade dos dereitos de propiedade intelectual corresponderá ao estudante que o realizou. Esa titularidade poderá compartirse cos/as titores/as, cotutores/as e/ou entidades públicas ou privadas ás que pertencen, nos termos e coas condicións previstas na lexislación vixente			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Capacidade de fomentar, en contextos académicos e profesionais, o avance do coñecemento no campo da xestión pública a través dunha investigación orixinal
B2	Capacidade de analizar, sintetizar e integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos con información limitada
B3	Capacidade de realizar reflexións e análises críticos sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B4	Habilidade para recuperar e analizar información de diversas fontes
B5	Habilidade de aplicar coñecementos adquiridos nun traballo concreto ou nun proceso de investigación
B6	Habilidade para deseñar, crear, desenvolver e emprender proxectos innovadores no ámbito da xestión pública e das ciencias sociais en xeral
B7	Capacidade para xerar novas ideas (creatividade) que permita o avance do coñecemento da xestión pública
B8	Capacidade para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos relacionados coa xestión pública
C1	Coñecer e aplicar a metodoloxía e deseño de investigación empírica nas ciencias sociais, así como as súas principais técnicas cualitativas e cuantitativas
C2	Entender os fundamentos da xestión de información e documentación para o desenvolvemento, elaboración e defensa dunha investigación no ámbito das ciencias sociais
C3	Coñecer os fundamentos da ética e da transparencia nas institucións públicas
C4	Coñecer os problemas asociados á práctica política nas democracias actuais
C5	Coñecer o estado actual dos estudos en Ciencia política e da administración
C6	Coñecer o funcionamento da UE e as súas principais políticas

C7	Coñecer as principais paradigmas e enfoques teóricos tanto clásicos como actuais sobre dirección e xestión pública baixo unha perspectiva interdisciplinar, de forma sistemática e profunda
C8	Coñecer as teorías actuais sobre liderado, fundamentalmente público
C9	Proporcionar, no curso dunha investigación, unha perspectiva teórica novidosa para entender e explicar un fenómeno do ámbito da dirección e xestión pública
C10	Coñecer os compoñentes e lóxica interna de cada unha das fases das políticas públicas, de forma exhaustiva
C11	Xestionar e dirixir equipos de persoas seguindo os instrumentos proporcionados pola literatura especializada
C12	Coñecer as fontes teóricas e estratexias de negociación como medio para alcanzar acordos
C13	Coñecer o papel fundamental que desempeñan as persoas dentro dunha organización como suxeitos de coñecemento para alcanzar a súa excelencia
D1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Capacidade para comunicarse en lingua galega
D3	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos
D4	Capacidade de argumentar e defender ideas en base a criterios científicos
D5	Capacidade de crítica e auto-crítica
D6	Capacidade de traballo en equipo interdisciplinar
D7	Capacidade para comunicarse con expertos do mesmo campo e doutros campos afíns, así como con públicos non especializados
D8	Habilidade de aprendizaxe autodirixido e traballo autónomo no campo das ciencias sociais
D9	Compromiso pola calidade, o rigor, a responsabilidade e a honestidade no desenvolvemento do traballo así como nos seus resultados

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Elaborar e defender un traballo de investigación segundo o contido das materias do Máster e as liñas de investigación do persoal docente	A1	B1	C1	D1
	A2	B2	C2	D2
	A3	B3	C3	D3
	A4	B4	C4	D4
	A5	B5	C5	D5
		B6	C6	D6
		B7	C7	D7
		B8	C8	D8
			C9	D9
			C10	
			C11	
			C12	
			C13	

Contidos

Tema	
En función do tema do TFM decidio entre alumno/a e titor/a	En función do tema do TFM decidio entre alumno/a e titor/a

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	0	149	149
Presentación	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Traballo tutelado Resolución de dúbidas do alumnado en relación con algún aspecto da materia (contido, traballo ou prácticas), así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Probas	Descrición
Presentación	Resolución de dúbidas sobre a exposición por parte do alumnado ante o tribunal do TFM de forma presencial ou síncrona. Máis información no espazo TFM en Moovi.

Avaliación							
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.	30	A1	B1	C1	D1	
			A2	B2	C2	D2	
			A3	B3	C3	D3	
			A4	B4	C4	D4	
			A5	B5	C5	D5	
				B6	C6	D6	
				B7	C7	D7	
				B8	C8	D8	
					C9	D9	
					C10		
					C11		
					C12		
					C13		
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	70	A4	B2		D1	
				B3		D3	
						D4	
						D5	
						D7	
						D9	

Outros comentarios sobre a Avaliación

- A información sobre a elaboración e defensa do TFM está dispoñible na plataforma de teledocencia.
- O alumnado terá opción a presentarse á convocatoria extraordinaria segundo as datas do calendario e en función do informe de conformidade do titor/a

ATENCIÓN! REFERENCIA SOBRE O USO RESPONSABLE DA INTELIXENCIA ARTIFICIAL (IA)

O uso de ferramentas de IA está permitido nesta materia sempre que se faga dun xeito ético, responsable e transparente. Para iso, o estudantado deberá:

- Utilizar a IA como apoio para a aprendizaxe, e non como substituto do pensamento crítico nin do traballo individual.
- Revisar criticamente todas as actividades antes da súa realización ou entrega, xa que a responsabilidade última da tarefa ou actividade recae, en todo caso, no/na estudante.
- Citar adecuadamente calquera contido xerado con IA, incluíndo os *prompts* utilizados e as respostas obtidas, seguindo o modelo de citación APA (7ª edición).
- Evitar o uso da IA para realizar tarefas que deban reflectir competencias persoais (exames, reflexións individuais ou traballos prácticos avaliativos, etc.), salvo indicación expresa do profesorado.
- Lembrar que o uso indebido da IA poderá ser considerado unha forma de fraude académico ou conduta deshonesto, e será tratado consonte a normativa disciplinaria vixente na Universidade de Vigo (UVigo).

A continuación, inclúese un exemplo de citación de *prompts* e respostas en formato APA (7ª edición). Para citar contido xerado por IA, recoméndase seguir o seguinte criterio:

Na lista de referencias:

OpenAI. (2025). Resposta xerada por IA a partir do *prompt*: "Explica a teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel" [IA xerativa]. *ChatGPT*. <https://chat.openai.com/>

No texto:

(OpenAI, 2025). Tamén se pode incluír o *prompt* nun apéndice ou nota ao pé de páxina se é relevante para a comprensión do traballo.

Bibliografía. Fontes de información
--

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Según la bibliografía recomendada por el/la tutor/a, así como la localizada por el/la estudiante.,

Recomendacións
